

In odprl je večni Sodnik knjigo, kjer je popisano življenje vesoljnega človeštva, in izpregovoril je z ostrim glasom: „Izpolnjevala si sicer moje zapovedi, delila si ubogim dobrote, ali vse te zasluge še ne opero tvoje krivde. Premehka si bila z otroci. Ako so te žalili, nisi jih kaznovala, in ko je tvoje najmlajše dete zamahnilo z roko proti tebi, te je bolelo srce, a nisi ga kaznovala.“

Zmračilo se je lice angelu varihu, ki je stal dušici ob strani bel kot lilija. Skozi prosojno, biserno meglo, ki je plavala nad njim, se je čulo rajsko petje, a dušica je v silnem strahu medlela. Nekaj časa je molčal večni Sodnik, a potem nadaljeval: „Da se očistiš, moraš v vice, kjer bodeš trpela sedem let in hlepela po nebeških radostih. Potem šele ti odpre sveti Peter rajska vrata. Tvoja deca pa se bo pokorila na svetu za bridkosti, ki bodo čistile tebe.“

Zajokala je dušica in zaprosila je z milim glasom: „Vrzi me v vice, naj se očistim v žarečem ognju in plamenu dvakrat sedem let, a odpusti moji deci, zanesi mojim otrokom!“

Stvarnikovo obličje zasije neskončne milobe, svet smehlja mu zaigra okrog usten, pa izpregovori: „Tvoja ljubezen je močnejša kot ogenj, tvoja ljubezen je očistila tebe in deco. Odprta so ti vrata v nebeški dom. Pridi na moje srce.“

Zasijalo je vse okrog njih v zlatem blesku, angelvarih je vzel dušico v naročje in odplavala sta tja, odkoder je prihajalo morje svetlobe, odkoder se je čulo rajsko petje.

Konstantin.

11. Hvaležne živali.

Živel je lovec, ki je hodil vsak dan na lov in vselej je prinesel domov divjačine. Nekega dne pa je do večera iztikal po dobravi, a ni nič ustrelil. „Dokler ne ujamem kake živali, pa naj si bo le polh ali vrana, ne grem domov“, si misli in prenoči v gozdu. Drugo jutro pride do morskega obrežja. Tam zagleda na pesku veliko morsko ribo, ki se je zastonj trudila, da bi se zavalila v vodo. Lovcu se je žival zasmilila, ko je videl kako težko je odpirala škрге, pa jo zavalj v morje. Riba, čuteč, da je zopet v svojem življu, mu reče: „Kako plačilo želiš za izkazano dobroto?“

„Nič ne maram“, ji odvrne lovec, a riba mu pravi: „Vzemi luskindo z mojega telesa in ko me potrebuješ, jo zažgi, pa ti pridem na pomoč!“ — Lovec izpukne luskindo, jo spravi in gre dalje.

Pride na obširno ravnino. Tam se uleže pod velikanski hrast, da bi zaspal in se odpočil. Komaj pa zadremlje, že ga vzbudi čudno šumenje. Ozre se in zapazi grozno kačo, ki je lezla na drevo. Lovec ne pomišlja, prime za puško in ustrelj kačo. Mladi orli pa, ki so bili v gnezdu na tem hrastu, so bili veseli, da so rešeni kače. Lovec se zopet zlekne in zaspj. Medtem pa priletita domov orel in orlica, opazita lovca pod drevesom in mu hočeta izključvati oči, meneč, da hoče lovec pokrasti mladiče. Toda orlički zavpijejo: „Pustita ga, dobrega moža! Glejta, kačo, ki je požrla že

dosti bratov in sestic, je ta mož ubil!“ Ko stara to slišita, razpneti peroti nad spečim lovцем in mu delata senco, da ga ni žgalo vroče solnce. Ko se lovec prebudi, ga vprašata: „Kako plačilo želiš za izkazano dobroto?“ Mož jima odgovori, da ne mara nič. Stari orel mu pa reče: „Izruj si pero iz mojega repa. Če me boš potreboval, ga zapali, pa ti pridemo pomagat.“

Lovec shrani pero, lazi zopet cel dan po goščavi, a nič ne ujame. Zvečer vendar zapazi lisjaka in mu reče: „Tako, cigan rujavi, ravno prav mi prihajaš. Pomisli, že tri dni se potikam po gozdu, a niti miši nisem videl.“ Lisjak se stresne, boječ se lovčeve krogle in zaprosi: „Ne ustrelj me! Dam ti, kar poželiš.“

„Kaj mi moreš dati, ti hinavska para?“ ga lovec vpraša porogljivo.

„Boš že videl; potegni dlako iz mojega hrbta, in če boš v sili, jo zasmodi, in jaz ti pojdem pomagat.“

Lovec si vzame dlako, shrani jo in potuje dalje, dokler ne pride v ptujo deželo. Tam je živel kralj, ki je imel čarovno ogledalo. Oznaniti je dal po vsej deželi, da dobi oni polovico kraljestva, kdor se zna tako dobro skriti, da ga kralj ne najde. Če se pa slabo skrije in ga kralj najde, zapade glavo. Mnogo jih je že poizkusilo to stavo, a še vsak jo je izgubil.

Lovec sklene, da poizkusi to stavo. Zbor dvanajsternih mož mu izroči zapečateno pismo, v katerem mu je bilo zagotovljeno, da dobi polovico kraljestva, če ga kralj ne najde; da pa izgubi glavo, če ga kralj iztakne. Dali so mu tri dni časa, da si poišče dobro skrivališče. A lovec ga ni iskal. Dva dni se je gostil, in če ga je kdo opozoril, da utegne glavo izgubiti, se mu je smejal. Tretji dan pa se napoti na morsko obrežje, zapali ribjo luskino in glej, morska riba takoj priplava in ga vpraša, česa želi.

„Hočem, da me tako dobro skriješ, da me nihče ne najde“, ji pravi lovec. Riba pa odpre svoje žrelo, lovec se splazi vanje, in riba izgine z njim v morskino globino.

Kralj pogleda v čarovno ogledalo, da bi zagledal lovca, išče in išče po vseh kotih zemlje, — v ogledalu je bil namreč videti vsak kot zemlje, — a nikjer ga ne opazi. „Šmentana reč“, si misli, „treba bo dati polovico kraljestva prebitemu lovcu.“ Še enkrat se ozre v ogledalo — in kaj zagleda? Čopek lovčeve kapice je ribi molel iz gobca. „Aha, ga že imam! Riba ga ima v žrelu“, vzklikne kralj.

Ko pride drugi dan lovec h kralju pozvedit, ga je li našel, mu pove, da je tičal v ribjem žrelu. Lovec mu odvrne: „Res je! Daj mi odsekati glavo!“ Kralj pa reče: „Naj bo! Za sedaj te pustim pri življenju, zato ker se doslej še nihče ni tako dobro skrival kakor ti. Pa to ti povem: ne tekmuješ več z menoj!“ Lovec ga zahvali in odide.

Pa kmalu mu začne rojiti po glavi: „Kaj, ko bi še enkrat poizkusil, naj si gre tudi za glavo?“ Pa gre k dvanajsternim možem in podpiše pismo kakor prvič. Potem zapali orlovo pero. Na mah prilete orli od vseh strani, dvignejo ga na svoje peroti in ga odneso visoko gor do neba. Kralj pa zopet gleda v ogledalo, a lovca ne more najti. Slednjič vendar zapazi zeleni čopek, ki se je videl preko ptičjih peroti, in vzklikne: „Zopet ga imam!“

Premeten je kakor nobeden drugi.“ Ko pride lovec predenj, da bi pozvedel, če ga je zasledil, ga vpraša kralj lokavo: „Te li niso orli odnesli gor proti nebu?“

„Tako je“, prizna lovec, vèli mi torej odsekati glavo!“ Kralj pa mu zapreti: „Glej, da izgineš; zasedaj ti še pustim življenje, a Bog te varuj, da mi prideš še kdaj pred oči!“ A lovec se ne da ostrašiti: „Poizkusim še tretjič. Če mi tudi sedaj izpodleti, potem me brez usmiljenja skrajšaj za glavo!“

Lovec se zopet napoti k zboru dvanajsterih in vnovič podpiše pogodbo. Spomni se pomoči lisjakove, zapali njegovo dlako. Kar se prikaže lisjak ter ga popraša, če kaj potrebuje? Lovec ga zaprosi, naj mu izkoplje jamo, ki pelje pod kraljevi grad ravno pod stol, na katerem sedi kralj, kadar gleda v čarovno ogledalo. Lisjak skliče vse lisice in lisjake. Kmalu izgrebejo jamo, kakoršno je lovec želel. Pa zleze vanjo in se splazi pod stol, ko je kralj, na njem sedé, ravno iskal v ogledalu.

Ko pride pred kralja vprašat, če ga je opazil, mu kralj odgovori: „Ne, nikjer te nisem mogel najti. Kam si se vendar skril, ti lisjak pretkani?“ Lovec pa mu mežikaje odgovori: „Pod tvojim stolom sem čepel.“ Kralj se nasmeje: No, ker si tako premeten, bodi polovica kraljestva tvoja!“

Lovec je postal kralj v svoji deželi in še živi, če ni umrl.

Po novogrški basni. Philalethes.

12. Kaznovani orel.

(Basen.)

Vsem ptičicam se orel roga
In jim ošabno to-le dé:
„Oj révice, perjad uboga,
Čemu ste le na svetu vé?
Zleteti skoro ni po volji
Pod lepo, sinje vam nebó,
Sramotno sedate po polji
In tlako delate celó ...
Kaj nič ne gledate na mene,
Kako tja gori dvigam se,
Kjer veter jak oblake žene,
Kako za svet ne brigam se ...?
Aj, gledite, v višavi daljni

Teman li vidite oblak?
Tja, tja še nihče vzplapolal ni,
Tja prvi jaz preplovem zrak ...“

Tako je orel bil govoril
Na ptice vse prevzetno zroč:
Kot rekel je, je skoro storil,
Že več ga videti ni moč.
Kar v hipu blisne iz oblaka,
In v hipu zagromi strašno:
Pred ptičice zadet iz zraka
Pal njihov kralj je na zemljó ...

Lucijan.

